

رونمایی از کتاب آیت‌الله‌العظمی سبحانی در حرم مطهر رضوی آیین رونمایی از کتاب «دروس فی الجبر و الاختیار» تألیف آیت‌الله العظمی سبحانی در دوره تابتستانی مدرسه دارالعلم در حرم مطهر رضوی برگزار شد. در این مراسم، آیت‌الله‌العظمی سبحانی وحجت‌الاسلام‌والمسلمین

علی خباط، مدیر حوزه علمیه خراسان حضور داشتند.

این مراسم یکشنبه ساعت ۱۰صبح در مشهد، ابتدای خیابان آیت‌الله شیرازی، مدرسه علمیه عالی نواب، طبقه سوم، سالن اجتماعات برگزار شد.

یادآور می شود مرداد سال گذشته در مدرسه تابتسانی دارالعلم،

علم آموزان در مدرسه قرآن و حدیث از حضور آیت‌الله‌ العظمی سبحانی بهره‌مند شدند. ایشان امسال نیز با حضور در افتتاحیه این مدرسه به ایراد سخن پرداخته و در هفته اول، طلبه‌ها از حضور ایشان در کلاس‌های درسشان مانند شرح عیون الاخبار(الرضا(ع) بهره می‌برند.

www.qudsonline.ir

دوشنبه ۶ مرداد ۱۴۰۴ ۳ صفر ۱۴۴۷ ۲۸ جولای ۲۰۲۵ ۳۳ سال سی و هشتم ۳ شماره ۱۰۷۰۳

پرتوی از خورشید تابان شخصیت امام محمدباقر (ع) در سالروز ولادت ایشان به روایتی

حضرت باقرالعلوم (علیه‌السلام)؛ معمار انقلاب نرم فرهنگی در جهان اسلام

عمل هیچ ارزشی ندارد. آن‌ها می‌گفتند شما فقط ایمان داشته باشید و هر گناهی که می‌خواهید انجام دهید، اهل بهشت هستید، عمل هیچ سهمی در سرنوشت شما ندارد.

این استاد حوزه در تشریح فعالیت این گروه‌های انحرافی اضافه می‌کند: اگر چه اندیشه و جهان بینی این گروه‌ها هنوز به‌طور کامل تدوین نشده بود و خوارج بیشتر شعار می‌دادند، اما در دوران امام باقر (ع) گروه‌هایی مانند مرجئه، خوارج، معتزله و زیدیه در میان شیعیان اوج گرفتند و غلات نیز ضربه‌های سنگینی به‌پیکره تشیع وارد کردند. ضربی که غلات به‌شیعه زدند، در آن زمان و حتی در این زمان نیز بی‌سابقه است. امام (ع) در مقابل همه این گروه‌ها، فرقه‌ها و اندیشه‌ها ایستاد، حقیقت اسلام ناب را تبیین کرد و هر جا آن‌ها قصد ایجاد انحراف داشتند، امام باقر (ع) همچون سدی محکم در برابرشان ایستاد. موارد و اسناد این ایستادگی‌ها در تاریخ بسیار زیاد است.

■ **رمز بویایی اسلام در کلام امام باقر (ع)**

حجت‌الاسلام محمدی شاهرودی به محور مهم دیگری از فعالیت‌های امام باقر (ع) اشاره و تشریح می‌کند: سومین محور فعالیت امام باقر (ع) فعالیت سیاسی بود، گرچه ایشان تقیه را نهاده‌نه کرده و فرمود: «التقیه من دینی و دین ابائی و لا ایمان لمن لا تقیه له» یعنی تقیه از دین من و دین پدران من است و کسی که تقیه ندارد، ایمان ندارد. این امر به دلایل متعددی مانند حفظ جان نیروهای خودی، حفظ توان اقتصادی و اجرای برنامه‌های مهم‌تر، حفظ ارزش‌ها و ... صورت می‌گرفت و امام (ع) با رعایت این اصل، حرکت خود در تداوم وظیفه امامت را طی می‌کرد. اما هم دشمنان

مریم احمدی شیروان | در عصری که غبار تحریف و تفرقه، چهره حقیقت را پوشانده بود، خورشید باقری طلوع کرد تا با انوار دانش و حکمت، راه را بر پویندگان صراط مستقیم روشن کند. سوم صفر، یادآور میلاد فرخنده پنجمین اختر تابناک آسمان امامت و ولایت، امام محمدباقر (ع) است؛ امامی که نه تنها احیاگر معارف ناب محمدی بود، بلکه باتبیین جایگاه‌والی ولایت، نقشی بی‌بدیل در بویایی و کمال اسلام ایفا کرد. در سالروز این میلاد مسعود، به بررسی ابعاد گوناگون شخصیت و رسالت آن حضرت پرداخته‌ایم؛ روایتی که در ادامه از زبان حجت‌الاسلام والمسلمین رضا محمدی شاهرودی، استاد حوزه علمیه و کارشناس دینی خواهید خواند.

■ **جهاد علمی و فرهنگی امام باقر (ع) در عصر تفرقه و تحریف**

حجت‌الاسلام محمدی شاهرودی در ابتدا با اشاره به نقش محوری امام محمدباقر (ع) در تثبیت ارکان تشیع بیان می‌کند: دوران امامت حضرت، فصل نوینی در تبیین و گسترش معارف اسلامی گشود. حضرت باقر (ع) با بهره‌گیری هوشمندانه از فرصت‌های پیش رو، نهضتی علمی را پی‌ریزی کرد که ثمره آن، تبیین حقیقت اسلام ناب محمدی بود. امروزه، اگر کسی به دنبال حقیقت اسلام باشد و تفسیر، فقه، حدیث و سایر ابعاد آن را مورد مطالعه قرار دهد، به‌یرکت تلاش‌های امام باقر (ع) و امام صادق (ع)، اسناد فراوان، صحیح و کاملی در اختیار خواهد داشت. این دوره که دوره تدوین و تبیین اسلام بود، با امام باقر (ع) آغاز شد. حضرت شاگردان فراوانی تربیت کرد. در حالی که پس از شهادت امام حسین (ع)، تعداد شیعیان واقعی انگشت‌شمار بود؛ برخی می‌گویند سه نفر و برخی دیگر تعداد محبان اهل بیت (ع) را در کل حجاز، کمتر از ۲۰ نفر ذکر کرده‌اند اما در زمان شهادت امام سجاد (ع)، صدها و بلکه هزاران نفر از محبان اهل بیت (ع) وجود داشتند. امام سجاد (ع) نیز ده‌ها و بلکه صدها شاگرد تربیت کرده بود. اما در دوران امام باقر (ع)، این تعداد بسیار بیشتر شد. شاگردان خاص امام سجاد (ع) و شاگردان ویژه امام باقر (ع) مانند محمد بن مسلم که می‌گوید من ۳۰ هزار حدیث از امام باقر (ع) دارم که هیچ‌کس دیگری این احادیث را ندارد، در ابعاد مختلف دین، تربیت شدند.

وی تصریح می‌کند: یکی دیگر از اقدامات مهم امام باقر (ع) نقش ایشان در مبارزه با گروه‌های انحرافی بود. گرچه این گروه‌ها پیش از این دوره شکل گرفته بودند، مانند خوارج که از زمان امیرالمؤمنین (ع) پدیدار شده بودند اما در دوران بنی‌امیه به‌طور سیستماتیک و دقیق سازماندهی شدند. معاویه بن‌خشمه که در مرجئه را تقویت کنند. مرجئه معتقد بودند ایمان کافی است و

محراب

همراه زیباترین روح پرستنده، شرحی مختصر بر نیایش نخست صحیفه سجادیه (۱)

همه ستایش‌ها مخصوص خداست

در سوره حدید آیه ۳ آمده است: «هو الأول والآخر والظاهر والباطن و هو بكل شیء علیم؛ او است اول و آخر و ظاهر و باطن و او به هر چیزی داناست». آیه‌های متعددی در قرآن کریم وجود دارند که در آن‌ها خداوند متعالیه همه چیز بوده و او کمال مطلق است و همه موجودات برای قرب و فناء او در تلاش‌اند که ذره فانی میل به ابدیت نامتناهی دارد.

اما در فراز بعدی دعا از زبان امام (ع) چنین می‌شنویم: «الَّذِي قَصَّرْتَ عَنْ رُؤْيَيْهِ أَبْصَارَ النَّاطِرِينَ» و این فرازی است که در آن، سخن از عجز بینندگان در دیدار حق است؛ چرا که چشمان ما قدرتی در درک وجود خداوند عظیم‌الشان ندارد.

پس از آن امام سجاد (ع) از عجز و درماندگی عقل و اندیشه انسان برای توصیف خدای بزرگ سخن گفته و اذعان می‌کند وجود نامحدود و نامتناهی پروردگار یگانه عالم در ذهن محدود مخلوق نمی‌گنجد. آن حضرت در جای دیگر می‌فرماید: «لَا يَدْرِكُهُ بَعْدَ الْهَمَمِ وَلَا يَنْالُهُ عَوْصُ الْفِطْنِ... صاحبان همت بلند به حقیقت او نمی‌رسند و افراد ژرف‌نگر به کنه ذاتش پی نمی‌برند».

■ **روزی ما تنها در دست خداوند است**

در انتهای این بخش، امام سجاد (ع) می‌فرماید انسان نمی‌تواند از دایره اراده خداوند خارج شود و برای هر یک از آحاد انسان‌ها روزی معلوم و مشخصی به جهت لطف قرار داده شده «و هر که را روزی فراوان داده، احدی نمی‌تواند بکاهد و هر آن کس را که روزی کاسته، هیچ کس نتواند بیفزاید». آنچنان که در قرآن کریم می‌خوانیم: «وَجَعَلْنَا لِكُلِّمَ فِيهِمَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَاقِبِينَ إِنَّ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ... و در آن (زمین) برای شما و آن‌ها که شما روزی‌دهنده آن‌ها نیستید (پرندگان و حیوانات وحشی) اسباب زندگی و روزی قرار دادیم و هیچ چیزی نیست مگر آن‌که گنجینه‌های آن نزد ماست و آن را جز به اندازه

معلوم، فرو نمی‌فرستیم». (حجر، ۲۱-۲۰) در اینجا خوب است به این نکته اشاره کنیم که بنا بر آموزه‌های دین اسلام، رزق تنها به روزی مادی محدود نمی‌شود. گسترای وسیع‌تر از نیازهای مادی ما مانند آب و غذا دارد و به روزی‌های مادی و معنوی با هم اشاره می‌شود. درخصوص رزق معنوی می‌توانیم به دانش و حکمت، محبت اهل بیت (ع) و... اشاره کنیم.

امام سجاد (ع) در مقام نیایشگر در فراز ششم به قیامت و روز جزا برای آنچه انسان به انتخاب خود انجام داده اشاره می‌کند؛ «يَجْزِي الَّذِينَ أَسَاءُوا يَمَّا عَمِلُوا وَيَجْزِي الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْخُسْفَى» تا آنان را که بدی کردند به آنچه انجام دادند کیفر دهد و نیکوکاران را به پاداش نیکو پاداش دهد». (نجم، ۳۱) پاداش و جزایی که دقیق و حساب شده است و به گفته امام سجاد (ع) ذره‌ای بی‌عدالتی در آن وارد نیست؛ آنچنان که در قرآن کریم می‌خوانیم: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ تَك حَسَنَةً يَصَاعِقُهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا... خداوند به اندازه ذره‌ای ستم نمی‌کند و اگر آن، کار نیکی باشد، دو چندانش کند و از نزد خود پاداشی کلان دهد». (نساء، ۴۰)

■ **حمدی که پاداشش همنشینی با دوستان خداست**

پاداشی که به گفته امام سجاد (ع) با حمد و ستایش پروردگار نصیب ما خواهد شد؛ حمد و ستایشی که ایشان در این نیایش به آن پرداخته و در باب آثار شکر خدا در دنیا و آخرت سخن گفته است. در تمام فرازهای بعدی این دعا صورت‌ها و دلایل بختایی که می‌توان به واسطه آن‌ها خداوند متعال را حمد و ستایش کرد برشمرده و آثار و مواردی که بر هر یک از آن وجوه حمد بر آن مرتب می‌شود نیز بیان شده است. از آثار حمد الهی که در این نیایش برشمرده شده است می‌توانیم به جذب خشنودی خدا و افزونی و دوام نعمت‌ها، نورانیت چهره در

ایجاد کنند. یا در حدیث دیگری فرموده است: «لَمْ يُنَادَ كَمَا نُودَى يَوْمَ الْغَدِيرِ» هیچ ندایی مانند ندای روز غدیر زده نشد و یا ندای «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ» هر کس من مولای اویم، پس این علی (ع) مولای او است، ندایی بود که در عالم نظیر ندارد.

■ **حرکت‌های جهادی و انقلابی در عرصه علمی شیعه**

این استاد حوزه به راهبرد امام باقر (ع) اشاره کرده و یادآور می‌شود: ایشان نه با تکبیه بر جایگاه امامت، بلکه با پنهان کردن خود در پس نام و عظمت حضرت علی (ع)، به سؤالات مشتاقان علم از اقصی نقاط جهان پاسخ می‌دادند. این اقدام نه تنها نشان‌دهنده تواضع بی‌نظیر این فقیه ژرف‌اندیش بود، بلکه پیامی عمیق‌تر را نیز دربرداشت. آن حضرت با استناد به کلام و سیره امیرالمؤمنین (ع)، به همگان یادآور می‌شد دانش و معرفت او، تنها قطره‌ای از دریای بی‌کران دانش علوی است. گویی حضرت می‌خواست با این روش، مخاطبان را به تفکر وادار که اگر از مباحثات و مناظرات من به شگفت آمده‌اید، تصور کنید اگر با خود امیرالمؤمنین (ع) روبرو می‌شدید، چه بر شما می‌گذشت؟ نقش بی‌بدیل امام محمدباقر (ع) در این بود که نه تنها ظاهر غدیر، بلکه باطن و جوهره آن را احیا کرد. ایشان با تکرار و تأکید بر هدف غدیر برای گوش‌های شنوا، در هر فرصتی، چه در سخنرانی و چه در مناظره، سعی داشت اذهان غافل مانده از حقیقت امیرالمؤمنین (ع) را بیدار کند. امام باقر (ع) با صبر و استقامت و با استفاده از ابزار فرهنگ و آگاهی‌بخشی توانست این نکته کلیدی و سرنوشت‌ساز را پس از سال‌ها سکوت و خفقان، در قالب یک انقلاب نرم فرهنگی به مردم عرضه کند؛ انقلابی که نه با شمشیر، بلکه با کلام نافذ و حکمت الهی، قلب‌ها را تسخیر و راه را برای فهم درست از غدیر هموار کرد.

حجت‌الاسلام محمدی شاهرودی در پایان می‌گوید: امام باقر (ع) در نظر داشت فرهنگ تشیع آن‌طور که باید، شناخته شده نیست و در حاشیه قرار گرفته است. به همین دلیل تصمیم گرفت حرکت فرهنگی بزرگی را آغاز کند. حضرت با تأسیس حوزه علمیه و تربیت شاگردان توانمند، تلاش کرد فقه اهل بیت (ع) و دیدگاه‌های شیعه را به‌طور واضح بیان کند و گسترش دهد. امام باقر (ع) در این زمینه، اقدامات اساسی و مهمی انجام داد. پس از ایشان، فرزندان امام صادق (ع) با تأسیس حوزه علمیه بزرگ با حدود ۴ هزار شاگرد، این راه را ادامه داد و مرکز علمی مهم و ماندگاری در تاریخ اسلام ایجاد کرد. بنابراین می‌توان گفت امام باقر (ع) بنیان‌گذار حوزه علمیه شیعه و آغازگر حرکت فرهنگی مهم در جهت معرفی و گسترش تشیع بود.

گفتنی است، مدرسه تابتسانی طلاب (دارالعلم) به‌همت سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی و با همکاری حوزه علمیه خراسان، از شنبه ۲۸ تیر، در مدرسه میرزا جعفر حرم مطهر حضرت رضا (ع)، واقع در ساختمان شماره یک دانشگاه علوم اسلامی رضوی دایر شده و به مدت دو هفته ادامه دارد.

خبر

استاد دانشگاه آریزونای آمریکا

در نشست وینبیری «زیارت در جهان» مطرح کرد

شفا و قدیسیت؛

تجربه‌ای جهانی از آیین تا ایمان

نشست وینبیری «زیارت در جهان» با موضوع «شفا و قدیسیت؛ تجربه‌ای جهانی از آیین تا ایمان» به‌همت بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی برگزار شد. به گزارش آستان‌نیوز، مایکل وینکلمن، استاد دانشگاه ایالتی آریزونای آمریکا در این نشست، شفا را تجربه‌ای قدسی و فراتر از درمان پزشکی دانست و گفت: محققان در یک پژوهش در رویکردی بینافرهنگی، به بررسی پدیده شفا و تقدیس در جوامع مختلف پرداخته‌اند؛ این تحقیق، با تمرکز بر شمنیسم، مراتضان، روحانیان کلیسا و جادوگران، از منظر تکامل اجتماعی و بینان‌های بیوژنتیکی، به تحلیل سازوکارهای شفای شمنیستی با رویکردی بیوژنتیکی، تحت عنوان «شفای زائرها» می‌پردازد. وی تصریح کرد: این پژوهش با الهام گرفتن از تفکرات میرا جیالایه، فیلسوف برجسته که شمنیسم را به فضای آکادمیک معرفی کرد، به بررسی این پدیده به عنوان استاد خلسه می‌پردازد. الیاده «شمن» را فردی می‌داند که قادر است به خارج از بدن خود سفر کند و به نمایندگی از جمعیتی که در رابطه با ارواح قرار دارند، با عالم ارواح ارتباط برقرار کند.

این پژوهشگر تصریح کرد: یکی از سؤالات اساسی این تحقیق، بررسی ماهیت «شمنیسم» به عنوان یک پدیده بینافرهنگی یا پدیده‌ای محدود به جوامع سبیری است. محققان به دنبال پاسخ به این پرسش هستند که آیا شمنیسم یک واقعیت متعالی است که در فرهنگ‌های مختلف نمود پیدا می‌کند یا صرفاً یک ابداع غربی است. وی عنوان کرد: روش تحلیل در این پژوهش، کمیت‌گرایانه است و بر اساس متغیرهای موجود در نسبت با شمنیسم، به وقوع پیوسته است. در عین حال یک رویکرد محلی و بومی نیز در نظر گرفته شده است. شمارش تعداد مراتض‌ها و کاغانان شمنیسم و بررسی سبک فعالیت آن‌ها از جمله رویکردهای مورد استفاده در این تحقیق است. استاد دانشگاه ایالتی آریزونای آمریکا ابراز کرد: حوزه‌های فعالیت، مناسک نیاکانی، قدرت‌های سیاسی - اجتماعی، شخصیت‌های اجتماعی، جنسیت، جایگاه اقتصادی - اجتماعی و اخلاقیات از جمله متغیرهایی است که در پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

وینکلمن بیان کرد: در تاریخچه هندی - اروپایی در ادیان هندی و ایرانی، روحانیون شمنیسم در هند در قامت برهما، در ایران باستان در قامت یا اشروریان، شفادهنده‌ها در قامت هاشمین‌ها در هند، ماگی فعالیت آن‌ها از جمله رویکردهای مورد استفاده در این تحقیق است. در ایران باستان و... در این جوامع حضور داشته‌اند. وی خاطرنشان کرد: پاسخ‌هایی که در موضوع شفا در یافت می‌شوند، به نوعی به مدیریت اضطراب و تفوق درمانی اجتماعی یا روان‌شناختی اجتماعی مرتبط هستند. واقعیت‌های خیالی و بخش بیوژنتیکی انسان نیز در شفا دادن نقش دارند. رفتارهایی مانند موسیقی اصیل و شادی نیز می‌توانند اثرات شفایبخشی داشته باشند.

وی ادامه داد: در این تحقیق درنهایت، رابطه میان زیارت و شفا و عواملی مانند سفر فیزیکی، قدرت مکان‌های مقدس، جدا شدن از زندگی عادی، ارتباط شخصی با شخصیت‌های مقدس، اسطوره‌های فرهنگی و رابطه مستقیم با امر مقدس، مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

وینکلمن عنوان کرد: در این پژوهش همچنین تفاوت مفهومی میان درمان و شفا نیز مورد توجه قرار گرفته شده است. درمان توسط پزشکان انجام می‌شود، در حالی که شفا تجربه‌ای است که فرد با ارتباط با امر مقدس به آن دست پیدا می‌کند. وی خاطرنشان کرد: فرایند دیگری که به شفا منجر می‌شود تجربه خوبی است که بر اثر گرد هم جمع شدن افراد به وجود می‌آید و منجر به ترشح عناصر نروشی می‌شود. مغز انسان می‌شود که ترشح این هورمون تأثیر مثبتی بر سیستم ایمنی بدن دارد و سبب می‌شود افراد شفا را تجربه کنند.

پژوهشگر سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی:

کتیبه‌های حرم مطهر رضوی نقش تبلیغی و هویت‌بخشی دارند

پژوهشگر سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در نشست علمی «بررسی کاربرد زبان فارسی در کتیبه‌های حرم رضوی» بر نقش تبلیغی و هویت‌بخشی این کتیبه‌ها تأکید کرد. به گزارش آستان‌نیوز، دکتر علی صادقی حسنی آبادی در این نشست گفت که با حضور جمعی از مدیران، کارشناسان و محققان آستان قدس رضوی و علاقه‌مندان، شنبه چهارم مرداد ماه ۱۴۰۴، در تالار اندیشگاه رضوی کتابخانه مرکزی این آستان مقدس برگزار شد، گفت: حرم مطهر امام رضا (ع) از قدمتی دیرینه، گنجینه‌ای تمام‌عیار و بی‌نظیر بوده که صرف نظر از جنبه‌های معنوی، از نظر جنبه‌های علمی، تاریخی، ادبی و هنری نیز بسیار حائز اهمیت است. وی در ادامه، به بررسی وضعیت زبان فارسی در کتیبه‌های حرم مطهر رضوی در دوره‌های تاریخی مختلف از زمان شهادت امام مهربانی‌ها تا امروز پرداخت و به اختصار محتوای تاریخی و ایدئولوژیک هر دوره را تحلیل کرد. در این نشست همچنین دکتر رضا نقدی، مدیر گروه فرهنگ و هنر اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی ضمن اشاره به منابع مطالعاتی ارزشمند موجود در گنجینه رضوی همچون اسناد تاریخی و نسخه‌های خطی، اظهار کرد: امر تحقیق و پژوهش همواره از مسائل مورد توجه در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد این آستان مقدس بوده است.

در ادامه، دکتر ابوالفضل حسن آبادی، کارشناس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی نیز با بیان اینکه حرم مطهر رضوی امتداددهنده هویت فرهنگی، مذهبی و اجتماعی مادر طول قرن‌های متمایز بوده و هست، گفت: در اسناد تاریخی موجود، تأکید خاصی بر منشأ و علل انتخاب شعرهای کتیبه‌های حرم مطهر در دوره‌های مختلف نشده است. وی با تأکید بر ضرورت توجه به نقش هویتی کتیبه‌های حرم مطهر رضوی برای نسل امروز و آینده، ابراز امیدواری کرد: در ساخت و سازهای جدید حرم مطهر، به بحث هویت‌بخشی این کتیبه‌ها و استفاده از شعرهای آیینی معاصر توجه بیشتری شود.